

ANEM

Asocijacija nezavisnih elektronskih medija
Association of Independent Electronic Media
Beograd, Takovska 9, tel/fax: ++ 381 11 322 5852, 3038 384

Република Србија
Уставни суд Србије

Немањина 26
Београд

Београд, 28.1.2011.

На основу члана 168. став 1. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 83/06), Пословно удружење „Асоцијација независних електронских медија“ (АНЕМ), подноси Уставном суду Србије

ИНИЦИЈАТИВУ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА ЗА УТВРЂИВАЊЕ НЕУСТАВНОСТИ

1. члана 20. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/2007), и то:
  - става 1., тачке 34), у делу који гласи „оснива телевизијске и радио-станице ради извештавања на језику националних мањина који је у општини у службеној употреби, као и ради извештавања на језику националних мањина који није у службеној употреби, када такво извештавање представља достигнути ниво мањинских права“;
2. члана 8. став 2. тачке 5) Закона о главном граду („Службени гласник РС“, број 129/2007);
3. члана 19. Закона о националним саветима националних мањина („Службени гласник РС“, бр. 72/2009), и то:
  - става 1., у делу који гласи „обављање новинско-издавачке и радио-телевизијске делатности“, и
  - става 2.;
4. члана 24. став 1., тачке 3) Закона о националним саветима националних мањина

5. члана 17. Закона о заштити права и слобода националних мањина и то:

- става 2., у делу који гласи „а може да оснива и посебне радио и телевизијске станице које би емитовале програме на језицима националних мањина“.

Оспореном одредбом Закона о локалној самоуправи утврђена је надлежност општине да оснива телевизијске и радио-станице.

Оспореном одредбом Закона о главном граду утврђена је надлежност града Београда да може да оснује телевизијске и радио-станице, новине и друга средства јавног обавештавања.

Оспореним одредбама Закона о националним саветима националних мањина, признато је право националним саветима да оснивају установе и привредна друштва за обављање новинско-издавачке и радио-телевизијске делатности; право републике, аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе као оснивача јавних предузећа и установа у области јавног информисања које у целини или претежно врше информисање на језику националне мањине, да у споразуму са националним саветом у целини или делимично пренесу оснивачка права на национални савет, те утврђено да Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе на иницијативу националног савета, преноси у целини или делимично оснивачка права над установама које обављају јавно информисање искључиво на језику националне мањине.

Оспореном одредбом Закона о заштити права и слобода националних мањина, држави је дата могућност да оснива и посебне радио и телевизијске станице које би емитовале програме на језицима националних мањина.

Прво, оспорене одредбе несагласне су одредби члана 4. став 1. Устава Републике Србије, сходно којој је правни поредак у Републици Србији јединствен. Тај суд је у својим ранијим одлукама, и то конкретно у одлуци објављеној у „Службеном гласнику РС“, бр. 89/2010 којом је утврдио да нису у сагласности са Уставом и потврђеним међународним уговорима одређене одредбе Закона о изменама и допунама Закона о јавном информисању, нашао да начело јединственог правног поретка, као један од основних принципа на којима почива уставноправни систем Републике Србије, налаже да основни принципи и правни институти предвиђени законима којима се на системски начин уређује једна област друштвених односа буду испоштовани и у посебним законима, осим

ако је тим системским законом изричито прописана могућност другачијег уређивања истих питања.

Подносилац иницијативе налази да би ово посебно морало да важи и за област медијског права, односно права јавног информисања, имајући у виду да су норме права јавног информисања, по својој природи, у непосредној вези са остваривањем основних људских права и слобода, а посебно права на слободу мишљења и изражавања, права на слободу медија и права на обавештеност.

Уређивање појединих питања од значаја за право јавног информисања различито од начина на који су она уређена системским законом, може озбиљно да угрози остваривање основних људских права и слобода.

Системски закон у овој области је Закон о јавном информисању („Службени гласник РС“, бр. 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010), којим је, у члану 14. став 3. прописано да оснивачи јавног гласила не могу бити, ни посредно ни непосредно, држава и територијална аутономија, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у претежном делу у државној својини или које се у целини или претежним делом финансира из јавних прихода, осим уколико је то предвиђено посебним законом којим се уређује област радиодифузије. При наведеном, јавна гласила су, сходно одредби члана 11. став 1. истог закона, новине, радио програми, телевизијски програми, сервиси новинских агенција, Интернет и друга електронска издања наведених јавних гласила, као и друга средства јавног информисања која помоћу речи, слике или звука објављују идеје, информације и мишљења намењене јавној дистрибуцији и неодређеном броју корисника. У члану 14. став 4. Закона о јавном информисању прописано је да изузетно, држава може посебним законом основати новинску агенцију.

Како је, дакле, системским законом изричито прописана могућност другачијег уређивања истих питања искључиво посебним законом којим се уређује област радиодифузије, а како Закон о локалној самоуправи, Закон о главном граду, Закон о националним саветима националних мањина и Закон о заштити права и слобода националних мањина нису посебни закони којима се уређује област радиодифузије, то су овде оспорене одредбе несумњиво несагласне одредби члана 4. став 1. Устава Републике Србије.

Даље, оспорене одредбе Закона о националним саветима националних мањина које се односе на преношење оснивачких права са републике, аутономне покрајине или јединице

локалне самоуправе као оснивача јавних предузећа и установа у области јавног информисања које у целини или претежно врше информисање на језику националне мањине, у целини или делимично на националне савете националних мањина, другачије него што је то прописано системским законом и законом на који системски закон упућује да се њиме могу другачије уредити иста питања, уређује се правни положај наведених јавних предузећа и установа, односно јавних гласила која су основала. Наиме, Закон о јавном информисању је, у члану 101. став 2., за наведена јавна гласила, прописао престанак са радом, а не преношење оснивачких права. Закон о радиодифузији, у односу на радио или телевизијске станице које су основале јединице локалне самоуправе, чланом 96. став 10. прописала обавезу приватизације.

Такође, оспорене одредбе Закона о националним саветима националних мањина које се односе на преношење оснивачких права са републике, аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе као оснивача јавних предузећа и установа у области јавног информисања које у целини или претежно врше информисање на језику националне мањине, у целини или делимично на националне савете националних мањина, другачије него што је то прописано системским законом уређују питање прошења оснивачких права на јавним гласилима. Наиме, чланом 14а Закона о јавном информисању прописано је да оснивач јавног гласила не може пренети нити на други начин располагати правом на јавно гласило или правом на издавање јавног гласила.

Друго, наведене одредбе несагласне су одредби члана 18. став 2. и став 3. Устава Републике Србије, којима се јемче, и као таква, непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима, односно одредбе о људским и мањинским правима тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

У конкретном случају оспорене одредбе Закона о о локалној самоуправи, Закона о главном граду, Закона о националним саветима националних мањина и Закона о заштити права и слобода националних мањина, несагласне су одредби члана 10. став 1. ратификоване Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода („Службени лист СЦГ“ - Међународни уговори, бр. 9/2003, 5/2005, 7/2005, „Службени лист РС“ - Међународни уговори, бр. 12/2010), којом је зајемчено право на слободу изражавања, која укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примање и саопштавање информација и идеја **без мешања јавне власти**. Мешање јавне власти у

остваривање права на слободу изражавања у конкретном случају врши се кроз оснивање јавних гласила од стране општине односно града, односно државе, односно кроз овлашћивање републике, аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе као оснивача јавних предузећа и установа у области јавног информисања на преношење оснивачких права на националне савете националних мањина. За овакво мешање јавне власти у остваривање права на слободу изражавања у конкретном случају не постоји легитиман основ прописан чланом 10. став 1. Европске конвенције, нити је овакво мешање неопходно у демократском друштву, односно сразмерно. Наиме, интерес јавног информисања од локалног значаја и извештавања на језику националних мањина, уз мање мешање могу се остварити и већ се остварују и кроз медије који нису у државној својини. Ово посебно ако се има у виду да, нити одредбе Закона о локалној самоуправи, нити одредбе Закона о главном граду, нити одредбе Закона о националним саветима националних мањина, нити одредбе Закона о заштити права и слобода националних мањина, не прописују ниједан системски механизам којим би се обезбедила уређивачка независност јавних гласила чији је оснивач општина, главни град, држава, односно национални савет у односу на своје осниваче. Наиме, важећи међународни стандард људских и мањинских права у овој области дефинисан је у Европи Резолуцијом 1636 (2008) Парламентарне скупштине Савета Европе – Индикатори за медије у демократском друштву (*Indicators for media in a democracy*), који стандард уопште не познаје могућност постојања јавног гласила у државној или јавној својини, осим у случају јавних радиодифузних сервиса (а и јавни радиодифузни сервиси су дужни да донесу интерне новинарске кодексе и да буду уређивачки независни од извршне власти – тачка 8.21 Резолуције), док у за преостале медије, које као приватне означава под знацима навода, прописују да не могу бити вођени односно држани од стране државе или од државе контролисаних компанија (тачка 8.22 Резолуције).

Са изнетог се предлаже томе суду да ову иницијативу за покретање поступка за утврђивање неуставности прихвати и решењем покрене поступак у коме ће утврдити несагласност с Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима оспорених одредби Закона о локалној самоуправи, Закона о главном граду, Закона о националним саветима националних мањина и Закона о заштити права и слобода националних мањина.

За АНЕМ,

Саша Мирковић, председник

Прилог:

– Резолуција 1636 (2008) Парламентарне скупштине Савета Европе – Индикатори за медије у демократији (оригинал и превод)